

Capaciteitsversterking door onderwijs

Brede steun voor innovatie Global Development

Pagina 6

Internationalisering Onderwijs

*Met 4 kernpunten
richting de toekomst.*

Pagina 8

Reina Buijs:

*“Cocreatie tussen
landen daar en hier
en tussen iedereen
hier aan tafel.”*

Pagina 10

Nederland Kennisland

*Goed voor bedrijfsleven,
kennisinstellingen en
studenten.*

Inhoudsopgave

3. Innocap in het kort
4. Impressie 10 november
6. Visie Global Development VSNU/VH
7. Van start met maximale steun
8. Reactie Reina Buijs
9. Bereik EP-Nuffic
10. Joep Houterman: Onderwijskolom
11. Resultaten NFP & NICHE
12. Michaël van Straalen: Nederland Kennisland
13. Tussentijdse resultaten
14. Vooruitblik

Colofon

Dit is een eenmalige uitgave van EP-Nuffic.

Tekst en samenstelling:

Katja Keuchenius en EP-Nuffic, afdeling Communicatie

Fotografie:

René van den Burg

Vormgeving:

Concept ID, Rotterdam

Innocap in het kort

Via capaciteitsversterking in het onderwijs willen we internationale samenwerking weer in het hart van de kennisinstellingen krijgen. EP-Nuffic onderzoekt de mogelijkheden met het project **Innocap: Innovatieve capaciteitsopbouw**.

Dat doen we door:

1. **Maatwerk:** Samen met Nederlandse ambassades op zoek naar vragen die lokaal leven
2. **Leren van anderen:** Gebruiken van bestaande kennis en expertise
3. **Creativiteit:** Op zoek naar innovatieve wegen en geen angst om afscheid te nemen van bestaande programma's
4. **Best practices:** Goed lopende experimenten breder toepassen
5. **Cutting red tape:** Procedures en processen eenvoudiger maken
6. **Hulp en handel:** Het bedrijfsleven actief betrekken bij de verschillende programma's

Voor de ontwikkeling en uitvoering van Innocap werkt EP-Nuffic samen met:

- VSNU
- Vereniging Hogescholen
- MBO Raad
- het bedrijfsleven
- ministerie van Buitenlandse Zaken
- ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
- ministerie van Economische Zaken
- en andere partijen die ook ideeën hebben over de toekomst van capaciteitsversterking

Op 10 november zat iedereen aan tafel om samen de visie voor de toekomst te herijken. De bijeenkomst werd gezamenlijk georganiseerd door VSNU, VH en EP-Nuffic.

Een tafel vol perspectieven

Op 10 november spraken alle betrokken partijen hun steun uit voor Innocap. “Dat iedereen hier het belang van ziet, is een resultaat op zich”, zegt Theo Hooghiemstra, directeur van EP-Nuffic. “We kunnen aan de slag met maximale steun.”

Reina Buijs, ministerie van Buitenlandse Zaken

“We mogen trots zijn op ons mooie onderwijssysteem. Nederland heeft hier iets te laten zien.”

Karl Dittrich, VSNU

“Typisch Nederlands dat zoveel verschillende partijen bij elkaar aan tafel zitten. Dat is de kracht van ons kleine landje.”

Anke Buitenveld, ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

“In zo’n gezelschap over deze problematiek praten sluit uitstekend aan op de noodzaak voor inclusieve groei en het besef dat we opleiden tot wereldburgers *Great Ideas Need Great Support*. Ik zie veel support voor great ideas hier aan tafel.”

Michaël van Straalen, MKB Nederland

“Kennis moeten we als exportproduct introduceren, daar heeft de wereld behoefte aan.”

Joop van Meel, RVO

“Kennisinstellingen kunnen een grote rol spelen in het verzamelen van een ecosysteem van bedrijven om ons heen.”

Han Aarts, PIE

“Gebruik de creativiteit in het Nederlandse kennisveld en faciliteer samenwerking in plaats van competitie tussen Nederlandse instellingen. Werk ook meer met cofinanciering.”

Joep Houterman, Aeres Groep

“Laten we internationale vraagstukken aanpakken met grote meerjarige programma’s, waar mbo, hbo en universiteiten samenwerken.”

Peter van der Bloemen, ministerie van Buitenlandse Zaken

“Hulp en handel bij elkaar brengen lukt beter met kennis. Innocap kan als proeftuin hele interessante dingen naar voren brengen.”

Chris van den Borne, Profound

“Het is belangrijk om ontwikkelings-samenwerking te verbinden aan de kern van onze instellingen in toegepast onderzoek en onderwijs.”

Jet de Ranitz, Vereniging Hogescholen

“Global Challenges zijn niet alleen in ontwikkelingslanden belangrijk. We hebben wereldwijd dezelfde wensen en kunnen veel van elkaar leren. Dat is complex en gaat over samenwerken. Daar is Nederland goed in. Als klein land hebben we daar veel te bieden.”

Robert Dijksterhuis, RVO

“Flexibilisering is essentieel. Denk aan programma’s als mandjes met verschillende instrumenten die je kunt matchen.”

Visie Global Development

De Vereniging Hogescholen en VSNU presenteerden op 10 november hun Visie Global Development *Knowledge for All*. Jet de Ranitz (VH): “Deze notitie bouwt voort op de Gezamenlijke Visie Internationaal die in mei 2014 werd vastgesteld door de Vereniging Hogescholen en VSNU. De Nederlandse ontwikkelingssamenwerking is veranderd. In het regeringsbeleid van de afgelopen jaren is de scope verbreed van hulp naar hulp en handel; *aid and trade*. De rol en de inzet van de kennisinstellingen is gaandeweg ook gewijzigd en sluit nauw aan op wat de regering voorstaat. In het licht van deze ontwikkelingen willen de hogescholen en universiteiten hun visie op dit onderwerp uiteenzetten.” Karl Dittrich (VSNU) ziet de rol van Innocap hierin als ‘innovatiemotor met een groot bereik in landen in het Zuiden’. Tijdens de bijeenkomst brainstormde hij ter plekke verder. “Combineer missies over kennis en handel rondom één groot maatschappelijk thema.” Dittrich licht de kernboodschappen van de visie toe:

Cocreatie	Langjarig commitment	Kennis exporteren	Beter verkopen
“In moderne tijden gaat het niet alleen om iets brengen of halen, maar om het ontwikkelen van een stabiele relatie. Welke investeringen kunnen de partijen onderwijs, overheid en bedrijfsleven doen om samen beter uit de <i>global challenges</i> te komen? Met een internationale en open samenleving dragen we bij aan het oplossen van internationale problemen.”	“Internationaal samenwerken is geen <i>quick win</i> , even wat halen. Het vergt een langdurige investering. Veel partijen zijn er ook al jaren mee bezig. We moeten blijven investeren, blijven luisteren en blijven praten met elkaar.”	“We zien nog wel eens met enige verbijstering dat onderwijsinstellingen een rol in de marge spelen bij handelsmissies. We moeten ons realiseren dat onderwijs en onderzoek in Nederland een heel hoog niveau hebben. Wij zijn zelf een exportproduct. Maak gebruik van ons. Wij staan klaar om nog meer te doen.”	“We hebben nog wat te doen in communicatie. Er ligt een vraag bij universiteiten en hogescholen om meer van zichzelf te laten zien. Dan zijn bijvoorbeeld de posten in het buitenland ook beter op de hoogte van wat de Nederlandse kennissector in totaliteit te bieden heeft.”

Vier kernboodschappen uit de visie van VSNU en VH

[Lees de volledige versie van de Visie Global Development Knowledge for All \(klik op deze link\)](#)

“De kunst is deze vier kernboodschappen te laten indalen in de programma’s en instrumenten die hieraan ondersteunend zijn,” legt Hans van Gansewinkel, projectleider Innocap uit. EP-Nuffic ondersteunt dit op dit moment via de programma’s NICHE en NFP. Doel van deze programma’s is kortweg: het opbouwen en ontwikkelen van onderwijsinfrastructuur in partnerlanden. De vernieuwing van deze lopende programma’s komt samen in Innocap.

En de vertaling naar Innocap:

Deelname van meerdere partijen moet voorwaardelijker worden in de nieuwe programma’s. Die partijen kunnen ook bedrijven en maatschappelijke instellingen zijn.	Het huidige NICHE-programma heeft een looptijd van 4 jaar. Om voort te kunnen bouwen op wat er is bereikt moet de kennis beter terugkomen in de instellingen. Daarmee kunnen zij ook duurzaam bijdragen aan de eigen onderwijs- en onderzoekskwaliteit.	Onze kenniseconomie is een eigenstandig topproduct dat zich prima leent om te vermarkten. En in veel landen waar handelsmissies naartoe gaan, lopen NICHE- of NFP-projecten of zijn roc’s, hogescholen en universiteiten uit Nederland actief. Betrek deze instellingen dus sterker in die missies.	Bij EP-Nuffic bestaat kennis van de landen, de netwerken, de instrumenten, de instellingen en de goede voorbeelden. EP-Nuffic zou in de toekomst die intermediaire rol steviger kunnen nemen. Vanuit Innocap loopt nu een pilot hiermee in Zuidoost-Afrika: de inzet van een <i>regional liaison officer</i> .
--	---	---	--

Van start met maximale steun

“*Great ideas need great support*, zo viel te lezen op een poster in de ruimte van de New World Campus waar we op 10 november bijeen waren. Een prachtig toeval op dit moment waarop alle betrokkenen zich achter de doelstellingen van Innocap schaarden. We gaan van start met maximale steun voor onze plannen. Dat is al een resultaat op zich: iedereen die op een of andere manier met internationale samenwerking en capaciteitsversterking in het onderwijs te maken heeft, ziet het belang.

Binnen Innocap brengen we verschillende werelden bij elkaar. De kennisinstellingen, die hebben aangegeven dat ze een bijdrage willen blijven leveren aan internationale samenwerking en hun ambities daarbij hebben verwoord in hun recente notitie *Knowledge for All*. Het kabinet, dat zijn beleid steeds meer richt op de *sustainable development goals*. En we gaan natuurlijk ook met partnerlanden in gesprek om te horen wat hun wensen zijn. Met elkaar bekijken we hoe we instrumenten voor capaciteitsversterking kunnen doorontwikkelen en beter op elkaar kunnen afstemmen.

Capaciteitsversterking wordt meer gericht op cocreatie, in plaats van kennisoverdracht, en op langdurige samenwerking. Daarom gaan we bijvoorbeeld experimenteren met een multi-stakeholder-benadering. En met *joint initiatives*, waarbij mogelijkheden worden geschapen om bestaande samenwerking te verduurzamen. Naast de speerpunten van Buitenlandse Zaken is meer maatwerk mogelijk. En het beroepsonderwijs, inclusief het Nederlandse mbo, krijgt een grotere rol. Om internationale samenwerking een plaats te geven in het internationaliseringsbeleid van onze kennisinstellingen, is het belangrijk dat we het ministerie van Onderwijs ook hebben kunnen betrekken bij Innocap. We gaan binnenkort bespreken hoe we de programma’s van Buitenlandse Zaken meer kunnen

Theo Hooghiemstra, directeur EP-Nuffic

verknopen met de doelstellingen van OCW. Zo zijn alumni in het buitenland nu al ambassadeurs van ons onderwijssysteem. Maar we kunnen ze ook inzetten bij projecten voor internationale samenwerking. Zij zitten soms op invloedrijke posities en zien als geen ander waar behoeften en kansen liggen. Die internationale samenwerking draagt weer bij aan kennis en kwaliteit van onderwijs en onderzoek hier.

Medewerkers van EP-Nuffic maken, met kennisinstellingen in binnen- en buitenland, capaciteitsversterking al jarenlang mogelijk. Er gaat veel tijd en energie zitten in het draaiend houden van de huidige programma’s en tegelijkertijd werken aan vernieuwing. Maar het is ook inspirerend voor ons allemaal.”

“We mogen trots zijn op ons mooie onderwijs-systeem in Nederland. De verscheidenheid in het middelbare beroepsonderwijs, hoger beroeps-onderwijs en universiteiten is uniek. Andere landen kennen vaak vocational learning of de universiteit, niets daartussen. Nederland heeft hier iets te laten zien.”

Reina Buijs, plaatsvervangend Directeur-Generaal Internationale Samenwerking ministerie van Buitenlandse Zaken

Genderband met Nicaragua

Toen Reina Buijs in 2011 de ambassade van Nicaragua moest sluiten, wilde ze iets laten zien waar Nederland aan had bijgedragen en trots op was. Ze kreeg een mailtje van een universiteit uit het land die over haar plan had gehoord en daar een mooi verhaal bij wilden vertellen. Ze kreeg bezoek van drie dames en een heer die in 2002 in een groep van 16 mensen naar Nederland was gekomen voor een Gendertraining. Dezelfde vier deden nu mee aan de derde editie van masteropleiding Gender and Development. Buijs: “De band die was voortgekomen uit de training, resulteerde nog steeds in contacten met Nicaragua en gast-docenten die overkwamen uit Nederland. De tailor-made training over gender is vanuit Nederland ooit een kleine bijdrage geweest, maar dat is opgepakt in Nicaragua en de erkenning is groot alsook de impact.”

Kennisvragen uit Bangladesh

“Ik was met minister Ploumen in Bangladesh om een convenant te tekenen over de deltacoalitie. Daar kregen we een uitnodiging van een Technische Universiteit in Bangladesh. Ze wilden weten: Hoe was dat nou bij ons geregeld? Waren universiteiten betrokken bij Deltawerken in Nederland? Ik ben langs geweest samen met een collega van Infrastructuur en Milieu en een wetenschapper betrokken bij de actualisering van de Nederlandse Deltawerken om erover te vertellen. Dat werd een ontzettend interessante en interactieve bijeenkomst. Nederland heeft wat te bieden en Bangladesh heeft vragen.”

“We moeten anders kijken naar de rol van de overheid, private sectoren, kennisinstellingen en ngo's. Door samen te werken worden we meer dan de som der delen. Multistakeholderpartnerships, met een mooi woord.”

“Ik zie veel duidelijke en positieve aanknopingspunten. Het begrip cocreatie spreekt mij zeer aan. Tussen landen daar en hier, maar ook tussen iedereen hier aan tafel.”

Drie voorbeelden van innovatieve projecten die in 2015 ontwikkeld zijn:

1. Call for partnerships Water Sector Bangladesh

Versterking van onderwijs en trainingscapaciteit voor waterprofessionals in Bangladesh.

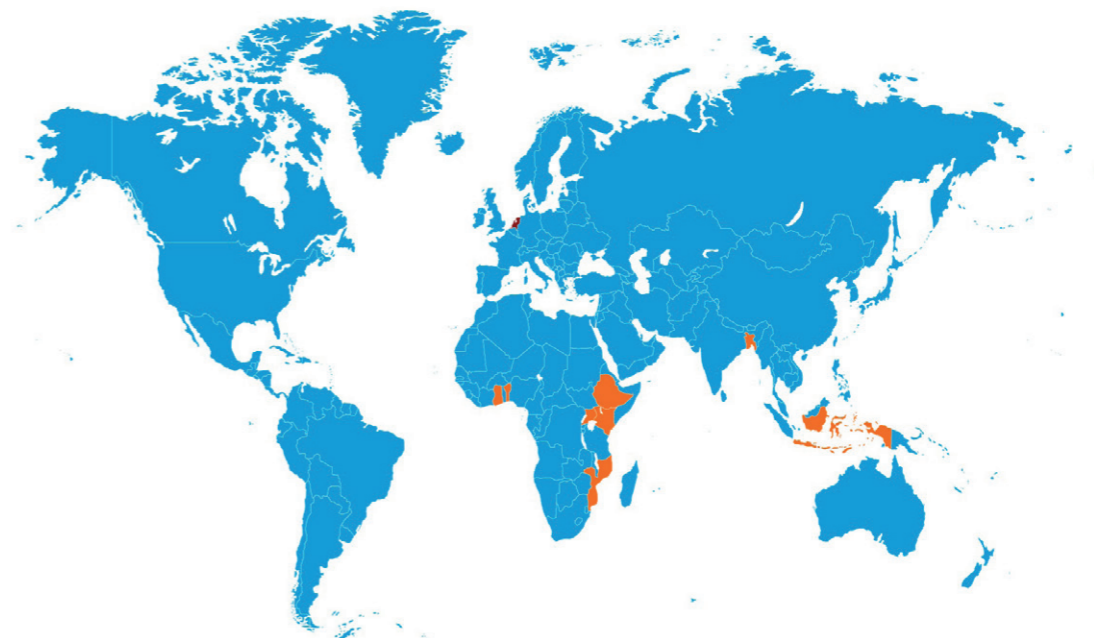
Een multistakeholdersamenwerking die zich richt op het oplossen van specifieke problemen, challenges vanuit overheden, bedrijven en kennisinstellingen. Dat kan een combinatie zijn van stages, toegepast onderzoek, individuele interventies, short courses, etc.

2. Joint initiatives

Organisaties die NICHE-projecten gedaan hebben komen zelf met voorstellen voor verduurzaming. Dat kan van alles zijn: gezamenlijk vervolgonderzoek, bekijken hoe je follow-up kan financieren, vercommercialiseren, etc. Daarvoor geldt 50% cofinanciering. Voor het eind van 2015 wordt deze nieuwe vorm opengesteld voor voorstellen.

3. Beurzen/TMT's via cofinanciering

Via het NFP-programma bieden we jaarlijks zo'n 1000 beurzen aan, voor studie in Nederland via een short course, master of PhD. Maar we bieden ook tailor-made trainingen (TMT). Dit programma richt zich op mensen die al aan het werk zijn en dus tijdelijk uitgezonden worden. Het gaat nu om full scholarships, maar het is mogelijk deze deels te laten financieren door de werkgever, misschien door de opleider of door een buitenlandse overheid. De TMT-call is inmiddels opengesteld: de eerste opbrengst bestaat uit 86 aanvragen.

Innocap richt zich op de zogenaamde 'overgangslanden', landen waar de inzet op handel en investeringen wordt opgebouwd en de hulp wordt afgebouwd. Dit zijn:

1. Bangladesh
2. Benin
3. Ethiopië
4. Ghana
5. Indonesië
6. Kenia
7. Mozambique
8. Uganda

“We kunnen Nederland als kennisland internationaal beter op de kaart zetten.”

- Michaël van Straalen

Internationale samenwerking is een kerntaak van het onderwijs

4 vragen aan Joep Houterman

Joep Houterman

- Bestuurder van de Aeres Groep, voor groen onderwijs op vmbo-, mbo- en hbo-niveau
- Portefeuillehouder internationalisering van de AOC Raad
- Lid van de bestuurlijke kern-groep internationalisering van de MBO Raad
- Voorzitter van overleg van bestuurders van groene kennisinstellingen met het ministerie van Economische Zaken, de Topsectoren Tuinbouw & Uitgangsmaterialen en Agro-Food over internationalisering.

Waarom is internationalisering voor uw sector belangrijk?

"De bedrijven waar wij in het groene domein voor opleiden zijn zeer internationaal georiënteerd. Als wij geen internationale elementen in ons aanbod hebben, geven wij dus onderwijs van onvoldoende kwaliteit. We moeten daarom veel explicieter benadrukken dat internationale samenwerking een kerntaak is van het onderwijs."

Wat zit er nu nog in de weg?

In Nederland worden veel projecten en projectjes vanuit verschillende bronnen gefinancierd op basis van concurrentie tussen kennisinstellingen. Daarvoor moeten steeds voorstellen en rapportages worden geschreven en beoordeeld. Dat leidt tot versnippering en transactiekosten bij kennisinstellingen en overheden in Nederland en betrokken landen.

En tot veel verwarring bij het bedrijfsleven. Kennisinstellingen werken zo bovendien niet samen op basis van complementariteit.

Hoe zou dat anders kunnen?

Met grote programma's. Kennisinstellingen en bedrijven kunnen in allianties een aantal jaar samen werken aan een thema in een land. Dan kun je flexibeler instrumenten aan elkaar plakken, gaan de transactiekosten omlaag en committeert iedereen zich voor een langere termijn.

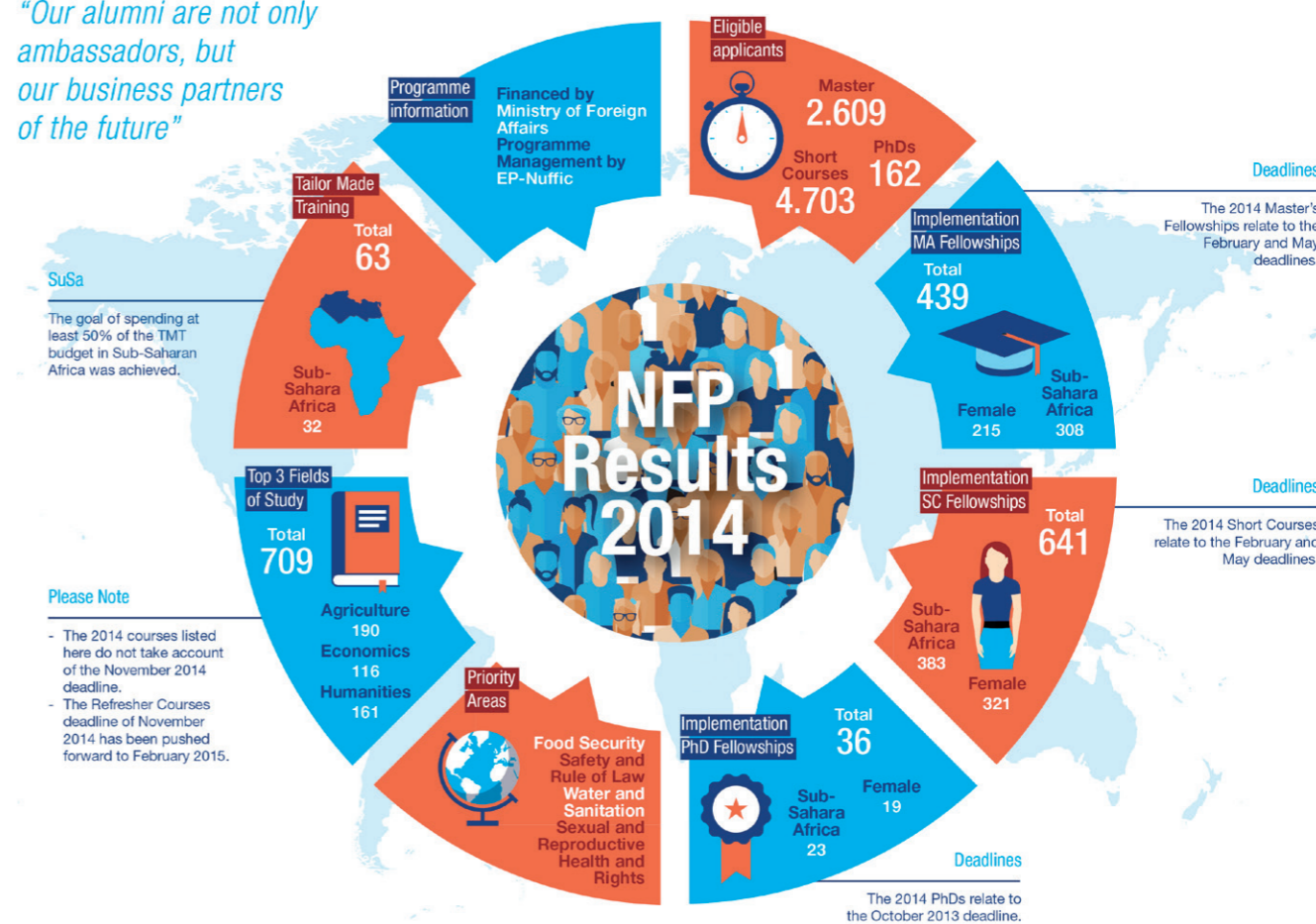
Zie je verschillende rollen voor verschillende onderwijsniveaus?

Zeker, de vraagstukken rond capaciteitsontwikkelingen liggen namelijk nooit alleen op één niveau. Dat kan zoals we dat in het groen doen: vanuit een onderwijskolom van mbo, hbo en wo samenwerking zoeken met het bedrijfsleven.

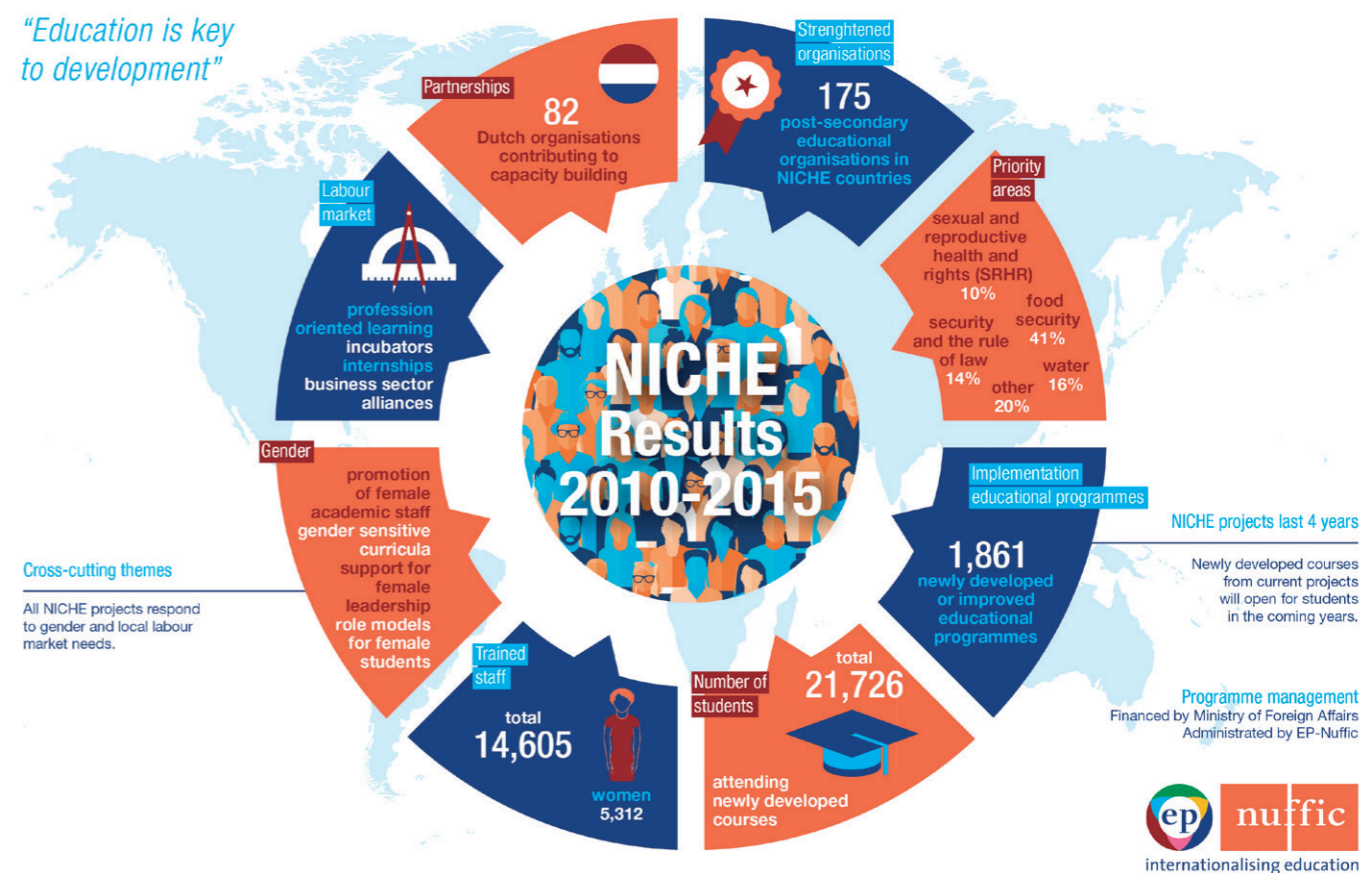
Resultaten van NICHE en NFP

In de afgelopen jaren boekten NFP en NICHE al betekenisvolle resultaten voor onze partnerlanden én voor Nederland.

"Our alumni are not only ambassadors, but our business partners of the future"

"Education is key to development"

De visie van
Michaël van Straalen,
voorzitter bestuur
MKB Nederland

Nederland Kennisland

“Ik pleit voor een paraplu over de kennisinstellingen met het oog op Nederland Kennisland, en maak dat tot het gezichtsbepalende element naar het buitenland. De paraplu is dan de trekker van aandacht, van kwaliteit, van verbinding. Dat is goed voor het bedrijfsleven, goed voor kennisinstellingen en waanzinnig goed voor de studenten.”

Kennis als exportproduct

“We krijgen een verankering in de wereld als we de kennis die we creëren op een creatieve manier aansprekend maken voor het internationale projectveld, het bedrijfsleven en met name de kennisinstellingen. Kennis moeten we als exportproduct introduceren.”

Kennismissies

“Hoeveel inspanningen doen wij wel niet voor handelsmissies? En dat is maar een deel van het werk. We hebben ook economische missies. En in het verlengde daarvan kan ik me heel goed voorstellen dat we gaan werken met ‘kennismissies.’”

Bedrijfsleven én onderwijs

“Hoe onder de paraplu van Nederland Kennisland de kennisinstellingen zich ten opzichte van het buitenland positioneren is aan ‘ons’, en niet aan de individuele kennisinstelling. Tel de individuele prestaties van universiteiten, hogescholen en roc's op en totaliseer de prestatie als Nederland Kennisland. In plaats van individuele handels- of kennismissies, bouw aan Nederland en faciliteer de student maximaal in een internationale context, en wordt toonaangevend in de wereld. Laat anderen naar Nederland komen vanwege de prestatie die als collectief wordt neergezet.”

De startfase van Innocap is afgerond. Een overzicht van de tussentijdse resultaten:

Doel 1 – Experimenten en innovatieve ways to do

EP-Nuffic heeft de eerste twintig innovatieve projecten in beeld. Verder nodigen we instellingen binnen een aantal weken uit om dit jaar zelf ideeën van vernieuwende projecten aan te dragen.

Voorbeeld:
Kunnen beurzen ook deels door werkgevers, bursalen of onderwijsinstellingen betaald worden? Hiermee experimenteert NFP binnenkort voor de Masteropleidingen en tailor-made trainingen (TMT's). Vormen van cofinanciering zijn een middel om bedrijven sterker te betrekken en de resultaten duurzamer te maken.

Doel 2 – Herijking visie en programmalijnen

De nieuwe visie zal afgerond zijn vóór de zomer van 2016. Daar werken we aan door:

- te leren van de lopende experimenten;
- onderzoek te doen en bestaand wereldwijd onderzoek te analyseren;
- regelmatig visie-schetsen te bespreken met stakeholders in Nederland en het Zuiden.

Voorbeeld:
Capaciteitsversterking is inmiddels als één van de speerpunten opgenomen in de nieuwe Strategie van EP-Nuffic en het nieuwe aanbod van diensten van EP-Nuffic voor mbo.

Er is input vanuit EP-Nuffic geleverd bij de opstelling van de Visie Global Development van VSNU en VH.

Doel 3 – Naar een nieuwe rolneming voor overheden, bedrijven en EP-Nuffic

Dit derde doel volgt uit de op te leveren resultaten vanuit de eerste twee doelen. De resultaten onder dit doel zullen dus met name vanaf medio 2016 geboekt worden. Wel is alvast een eerste opstelling van relevante vragen gemaakt.

Voorbeeld:
Hoe kan meer synergie worden gerealiseerd tussen de beurzenprogramma's en de institutionele capaciteitsversterking?

Hoe kunnen de Neso kantoren en de Alumni-netwerken nog meer bijdragen?

De eerste stappen zijn gezet

Innocap werkt aan een nieuwe visie, een nieuw ontwerp voor programma's en nieuwe rollen voor alle betrokken partijen uit overheid, onderwijs en bedrijfsleven. Programma's als NICHE en NFP, die lopen tot medio 2017, moeten blijvend onderdeel uitmaken van het beleid van buitenlandse handel en ontwikkelingssamenwerking (aid én trade) van het Nederlandse kabinet.

Innocap heeft een looptijd van twee jaar en is verdeeld in vier projectfases.

Vier hoofdfases in het project:

1. Startfase	1 april 2015 - 30 oktober 2015
2. Ontwikkelfase	1 november 2015 - 30 juni 2016
3. Transferfase	1 juli 2016 - 31 december 2016
4. Verduurzamingsfase	1 januari 2017 - 30 juni 2017

[Lees hier meer over de startbijeenkomst op 21 april 2015 \(klik op deze link\)](#)

Vervolgacties in de ontwikkelfase:

- Ontwikkeling van een overkoepelende visie vanuit het concept Nederland Kennisland (met o.a. MKB Nederland);
- uitwerken van de optimalisering van handelsmissies;
- concretisering van public value (sociaal economische opbrengst) van de huidige programma's;
- aanhaken met meer concrete projecten in het mbo;
- uitzetten van een call for innovative proposals;
- oefenen met nieuwe vormen en modaliteiten, wat werkt wel en wat niet;
- verkenning samenwerking van EP-Nuffic met RVO in capaciteitsversterking;
- verbinding internationaliseringsdoelen van OCW met aid & trade agenda BuZa;
- toetsing van de eerste bouwstenen van de nieuwe visie en programmalijnen in een volgende bijeenkomst met onderwijs, overheid en bedrijfsleven.

Freddy Weima, directeur EP-Nuffic:

“Ik zie een enorme eagerness om met dit onderwerp verder te gaan. Als daar al mensen over twijfelden, kan dat nu niet meer. We blijven natuurlijk doordenken, maar zijn nu echt in een fase van ‘doen’ gekomen. Ik zie er naar uit!”

Denk mee

Innocap is actief op zoek naar vernieuwende ideeën en uitwisseling met verrassende partijen. Deel daarom ideeën, goeie voorbeelden en baanbrekende initiatieven via Twitter met #innocap of direct per e-mail op innocap@epnuffic.nl.

Het laatste nieuws volgt u op www.epnuffic.nl.